

บทบาทเกี่ยวกับโรคมะเร็งในมหาวิทยาลัยมหิดล

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์นิวัฒน์ จันทรกุล

โรคมะเร็งเป็นโรคร้ายแรงที่รู้จักกันมานานแล้ว แม้เมื่อโรงเรียนแพทยากรได้ก่อตั้งขึ้นในโรงเรียนศิริราชพยาบาล เมื่อ พ.ศ. 2432 แล้วก็ตาม ความรู้เกี่ยวกับโรคมะเร็งก็อาศัยจากตำราต่างประเทศ การวินิจฉัยโรคมะเร็งก็โดยอาศัยอาการและการตรวจพบด้วยตาเป็นส่วนใหญ่ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2462 เมื่อศาสตราจารย์นายแพทย์ A.G.ELLIS พยาธิแพทย์ชาวอเมริกัน ตอบรับคำเชิญที่จะมาเป็นอาจารย์ทางพยาธิวิทยาในคณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาลแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และท่านได้นำเครื่องมือตัดและย้อมชิ้นเนื้อเข้ามาด้วย หลังจากนั้นไม่นาน เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2462 ศาสตราจารย์นายแพทย์ A.G.ELLIS ก็ได้อ่านสไลด์จากเนื้อคัดลอกกรรมจากกระดูกหน้าแข้งของผู้ป่วยชายไทยเป็นรายแรกว่าเป็นมะเร็งชนิด Myeloid myeloma ซึ่งได้จดบันทึกไว้ใน Biopsy Report เล่มแรกของแผนกพยาธิวิทยา (Biopsy Report : Book No.1 (S 1 – S 1151) September 2462 – October 2474) ที่หลงเหลืออยู่ ไม่ได้ถูกทำลายไปพร้อมกับตึกพยาธิวิทยาหลังแรกที่ถูกเครื่องบินทิ้งระเบิดทำลายในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 หลังจากโรคมะเร็งสามารถพิสูจน์ทางพยาธิวิทยาแล้ว ในระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2464 – 2480 ได้มีการตื่นตัวเกี่ยวกับโรคมะเร็งเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยเริ่มมีบทความรายงานผู้ป่วย และสถิติของโรคมะเร็งตีพิมพ์ในวารสารจดหมายเหตุการแพทย์ บางเรื่องส่งไปตีพิมพ์ในวารสารต่างประเทศรวมทั้งสิ้น 11 เรื่อง

ต่อมาเมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2471 ศาสตราจารย์หลวงพิณพากย์พิทยาภท หัวหน้าแผนกเอกซเรย์วิทยาคนแรกได้ถ่ายภาพเอกซเรย์เพื่อการ

วินิจฉัยโรคเป็นครั้งแรก และเมื่อ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2480 ก็เริ่มรักษาโรคมะเร็งด้วยรังสีเอกซ์ในผู้ป่วยเป็นมะเร็งเต้านมเป็นครั้งแรก และเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2481 อาจารย์นายแพทย์อำนาจย เสมรสุต ได้เริ่มรักษาโรคมะเร็งด้วยการฝังแร่เรเดียมในผู้ป่วยมะเร็งเต้านมเป็นครั้งแรกเช่นเดียวกัน

ในการประชุมของคณะกรรมการบริหารของคณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาลแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยประจำเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2489 โดยมีศาสตราจารย์หลวงพิณพากย์พิทยาภทเป็นคณบดี ได้ตกลงจัดตั้ง “องค์การมะเร็ง” (Cancer Organization) ขึ้นตามข้อเสนอของศาสตราจารย์นายแพทย์อวย เกตุสิงห์ หัวหน้าแผนกสรีรวิทยา โดยมีวัตถุประสงค์ 5 ข้อ คือ (1) ทำการวินิจฉัยโรค (2) ทำการรักษา (3) ทำการติดตามผลและรวบรวมสถิติ (4) ทำการค้นคว้าวิจัย (5) ให้การศึกษาแก่บุคคลฝ่ายวิชาการและประชาชน และได้แต่งตั้งอนุกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง เพื่อพิจารณาเส้นทางที่จะดำเนินการต่อไป แต่เนื่องจากสภาวะฝืดเคืองหลังสงคราม การเพิ่มจำนวนของนักศึกษาแพทย์ และการเตรียมตั้งโรงเรียนแพทย์ใหม่ในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ทำให้องค์การมะเร็งต้องหยุดชะงักและเงียบหายไปหลายปี มาได้รับการรื้อฟื้นขึ้นอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. 2496 เมื่ออาจารย์นายแพทย์สังัด กาญจนคุณธร อาจารย์ในแผนกพยาธิวิทยาได้เขียนรายงานการดูงานเพิ่มเติมในต่างประเทศ ได้ทำความถึงการจัดตั้งองค์การมะเร็งว่าน่าจะได้อีกฟื้นขึ้นมาอีก

ในปี พ.ศ. 2500 ศาสตราจารย์นายแพทย์อวย เกตุสิงห์ ได้เขียนบทปกิณกะ และบทบรรณาธิการลงใน

สารศิริราช 2 เดือนติดกัน คือเดือนมกราคม และ กุมภาพันธ์ เกี่ยวกับองค์การมะเร็ง เพื่อเร่งรื้อให้คณะผู้บริหารของคณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ได้รับรื้อฟื้นองค์การมะเร็งขึ้นมาใหม่ ในขณะที่เดียวกันคณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาลได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการพลังงานปรมาณูแห่งชาติให้จัดตั้งหน่วยรادیโอไอโซโทปขึ้นในแผนกรังสีวิทยา เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ ดังนั้นในการประชุมคณะกรรมการบริหารของคณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล ซึ่งมีศาสตราจารย์หลวงพิณพากย์ พิทยาภทเป็นคณบดี (พ.ศ. 2488 - 2501) ได้ตกลงรื้อฟื้นองค์การมะเร็งขึ้นมาใหม่ และเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น "สถาบันมะเร็งโรงพยาบาลศิริราช" (Cancer Institute Siriraj Hospital) และได้แต่งตั้งกรรมการขึ้น 3 คณะ คือ

1. คณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วยกรรมการประจำคณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาลทุกท่าน
2. คณะกรรมการที่ปรึกษาจากบุคคลภายนอก
3. คณะกรรมการฝ่ายวิชาการประกอบด้วยผู้แทนของทุกแผนกวิชาจำนวน 18 ท่าน ซึ่งนับเป็นกรรมการฝ่ายวิชาการชุดแรก ได้แก่

แผนกกายวิภาคศาสตร์ ได้แก่ แพทย์หญิง ถนอมฤดี ภูมิภักดิ์, แพทย์หญิงบุญเอนก กัลลประวิทย์
แผนกสรีรวิทยา ได้แก่ แพทย์หญิงนันทา ถิตะศิริ

แผนกพยาธิวิทยา ได้แก่ นายแพทย์สังัด กาญจนคุณสร, นายแพทย์ทินรัตน์ สถิตนิมานการ

แผนกอายุรศาสตร์ ได้แก่ นายแพทย์สรเมตติยวงศ์, นายแพทย์บัญญัติ ปรีชญานนท์

แผนกศัลยศาสตร์ ได้แก่ นายแพทย์เฟื่อง สัตย์สงวน, นายแพทย์เกษาน จาติกวณิช, นายแพทย์โอกาส พลังกูร

แผนกสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา ได้แก่ นายแพทย์ ธรระ สุขวิจิตร, แพทย์หญิง ม.ร.ว.สงศรี เกตุสิงห์,

นายแพทย์ประพันธ์ อารีย์มิตร

แผนกรังสีวิทยา ได้แก่ ศาสตราจารย์นายแพทย์อำนวยการ นายแพทย์เสมรสุต, นายแพทย์โรจน์ สุวรรณสุทธิ, นายแพทย์ร่มไทร สุวรรณนิก

โดยมีศาสตราจารย์นายแพทย์อำนวยการ นายแพทย์เสมรสุต เป็นประธานฝ่ายวิชาการของสถาบันมะเร็งโรงพยาบาลศิริราชเป็นคนแรก นายแพทย์ประเสริฐ นิลประภัสสร เป็นเลขานุการ คณะกรรมการชุดนี้อยู่ในตำแหน่งคราวละ 1 ปี

ต่อมาในปี พ.ศ. 2502 คณะกรรมการฝ่ายวิชาการของสถาบันมะเร็งโรงพยาบาลศิริราชได้ตั้งอนุกรรมการขึ้นจากคณะกรรมการฝ่ายวิชาการ จัดตั้ง "Tumor Clinic" ขึ้น ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประชุมปรึกษาหารือ ตัดสินปัญหาการวินิจฉัย และการรักษาโรคมะเร็ง โดยนัดให้แพทย์ (ทั้งในและนอกโรงพยาบาลศิริราช) นำผู้ป่วยมะเร็งหรือสงสัยว่าจะเป็นมะเร็งมาที่ Tumor Clinic พร้อมแฟ้มประวัติและผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ พิสูจน์เอกซเรย์ และผลตรวจชิ้นเนื้อทางพยาธิวิทยา (ถ้ามี) มาด้วย สถานที่ที่จัดทำ Tumor Clinic ขึ้นครั้งแรก คือห้องตรวจคนไข้ศัลยกรรมชาย ตึกผู้ป่วยนอก (O.P.D) หลังที่อยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 - 2510 โดยเปิดทำการทุกวันพฤหัสบดี เวลา 13:00 น. เป็นต้นไป ต่อมาเมื่อผู้ป่วยมะเร็งมากขึ้น จึงเพิ่ม Tumor Clinic เป็น 2 วัน/สัปดาห์ คือ วันจันทร์และวันพฤหัสบดี เวลา 13:00 น. เช่นเดิม ต่อมาเพื่อความสะดวกในการค้นหาสไลด์ในการวินิจฉัยทางพยาธิวิทยา จึงได้ย้าย Tumor Clinic ไปทำที่ห้อง 103 ตึกพยาธิวิทยา ในปี พ.ศ. 2511 - 2513 เมื่อตึก 72 ปี สร้างเสร็จจึงย้ายห้อง Tumor Clinic ไปอยู่ที่ห้อง 112 ตึก 72 ชั้นล่าง ใกล้กับห้องสำนักงานของสถาบันมะเร็งโรงพยาบาลศิริราช ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาจวบจนปัจจุบัน ส่วน Tumor Clinic ของโรคมะเร็งในสตรี ได้จัดขึ้นที่ห้อง P.V. อยู่ในตึกสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา ซึ่งอยู่หลังตึกตรีเพชร เป็น

อาคารชั่วคราวชั้นเดียว ทำการตรวจทุกวันศุกร์ เวลา 13:00 น. เป็นต้นไป ซึ่งขณะนั้นศาสตราจารย์นายแพทย์ เต็ม บุนนาค เป็นผู้ทำ P.V. ทุกราย และมีรังสีแพทย์ คือนายแพทย์ประเสริฐ นิลประกัสสร อาจารย์แพทย์ แพทย์ประจำบ้าน และนักศึกษาแพทย์ในแผนกสูติ ศาสตร์-นรีเวชวิทยาเข้าร่วมประชุมทุกครั้งและได้ดำเนินการมาจนทุกวันนี้

คณะอนุกรรมการ Tumor Clinic ชุดแรก ประกอบด้วย นายแพทย์โรจน์ สุวรรณสุทธิ เป็นประธาน อนุกรรมการ และมีนายแพทย์สงัด กาญจนคุณธร นายแพทย์พิสิฐวิฑูรย์ วิเศษกุล นายแพทย์พร วราเวช นายแพทย์ประเสริฐ นิลประกัสสร เป็นอนุกรรมการ นอกจากนี้ยังมีแพทย์ประจำบ้านในขณะนั้นอีก 4 ท่าน คือ แพทย์หญิงสายสงวน อุดหนันท์ (รังสีวิทยา) นายแพทย์นิตย ศุภพงษ์ (ศัลยศาสตร์) นายแพทย์วิสุทธ์ วุฒิปุณษ์ (รังสีวิทยา) และนายแพทย์นิวัฒน์ จันทร์กุล (พยาธิวิทยา) ได้ติดตามอาจารย์เข้าไปช่วยอยู่ใน Tumor Clinic ทุกครั้ง เพื่อช่วยตรวจประวัติ ผลการตรวจทาง ห้องปฏิบัติการ ฟิสิมเอกซเรย์ และผลการวินิจฉัยทาง พยาธิวิทยา เพื่อให้การดำเนินงานของทูเมอร์คลินิก ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยทุกครั้งไป แพทย์ประจำบ้าน ทั้ง 4 ท่านที่กล่าวนามมาแล้ว ต่อมาบรรจุเป็นอาจารย์ และได้เป็นกำลังสำคัญช่วยให้การดำเนินงานของทูเมอร์ คลินิกเป็นไปด้วยดีจนปัจจุบัน และทำให้ทูเมอร์ คลินิกของสถาบันมะเร็งโรงพยาบาลศิริราชเป็นที่รู้จัก ทั่ว ๆ ไป ทั้งในและนอกโรงพยาบาลศิริราช เนื่องจาก สถาบันมะเร็งโรงพยาบาลศิริราช เมื่อเริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2500 นั้น ในด้านสถานที่ตั้งนั้น คณะกรรมการ บริหารของคณะก็ได้เตรียมบางส่วนของตึกรังสีวิทยา ไว้สำหรับเป็นคลินิกมะเร็งหรือคลินิกเนื้องอกไว้แล้ว โดยเห็นว่าจะได้ทำการร่วมมือใกล้ชิดกับหน่วยโรคไต- ไตโซโทปในการรักษาโรคมะเร็ง ดังนั้นตั้งแต่ทูเมอร์คลินิก ย้ายมาทำที่ห้อง 112 ชั้นล่างตึก 72 ปี เมื่อปี พ.ศ. 2514

บุคลากรที่เข้ามาช่วยกันทำงานส่วนใหญ่เป็นบุคลากร ของสาขารังสีรักษา ทั้งแพทย์ แพทย์ประจำบ้าน พยาบาล และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ตลอดมา เป็นการทำงาน ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของสถาบันมะเร็งซึ่งมีน้อยมาก

ต่อมาในปี พ.ศ. 2503 สถาบันมะเร็งโรงพยาบาลศิริราช ได้จัดตั้ง "หน่วยทะเบียนและสถิติ" (Tumor Registry) ขึ้น ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมา โดยมี นายแพทย์โรจน์ สุวรรณสุทธิ เป็นประธานอนุกรรมการ นายแพทย์พิสิฐวิฑูรย์ วิเศษกุล นายแพทย์สำราญ วงศ์พาน์ นายแพทย์บัญญัติ ปรีชญานนท์ นายแพทย์ประพันธ์ อารีย์มิตร และนายแพทย์ณัฐ ภมรประวัติ เป็น อนุกรรมการ ได้จัดทำสถิติของโรคมะเร็งในปี พ.ศ. 2504 (มกราคม - ธันวาคม 2504) เสร็จเรียบร้อยและได้ลี้ม เลิกไป เนื่องจากโรงพยาบาลศิริราชได้ก่อตั้งหน่วยสถิติ กลาง (หน่วยเวชระเบียน) ขึ้นแล้ว จากสถิติโรคมะเร็งใน ปี พ.ศ. 2504 พบผู้ป่วยโรคมะเร็งใหม่ 1.24% ของผู้ป่วย นอกใหม่ และได้รับการวินิจฉัยทางพยาธิวิทยา 92.8% Ten leading sites จากมากไปหาน้อย ได้แก่ มะเร็งของ Oral cavity, Cervix uteri, Breast, Larynx, Skin, Nasopharynx, Esophagus, Lung, Ovary and Colorectum. ต่อมาในปี พ.ศ. 2512 สถาบันมะเร็ง โรงพยาบาลศิริราช ได้ตั้งคณะอนุกรรมการจัดทำ Tumor Registry ขึ้นมาใหม่ เพราะสถิติโรคมะเร็งที่ รวบรวมโดยหน่วยเวชระเบียน (ซึ่งก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504) นั้น รวบรวมเฉพาะผู้ป่วยโรคมะเร็งที่รับไว้รักษา ในโรงพยาบาลเท่านั้น ไม่ได้นับรวมผู้ป่วยมะเร็งที่มา ตรวจที่ OPD ด้วย จึงเป็นสถิติที่ไม่สมบูรณ์ ไม่สามารถ นำไปอ้างอิงได้ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ โรจน์ สุวรรณสุทธิ เป็นประธานอนุกรรมการ จัดทำ Tumor Registry อีกครั้งหนึ่ง ได้จัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม เป็นภาษาอังกฤษทั้งเล่ม ออกเป็นรายปี (Annual Report) ทุกๆ ปีตลอดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 จนกระทั่งปัจจุบัน ในปีเดียวกันนี้ กระทรวงสาธารณสุขก็ได้ก่อตั้ง "สถาบันมะเร็งแห่ง

ชาติ" (National Cancer Institute) ขึ้น โดยมีนายแพทย์สมชาย สมบูรณ์เจริญ เป็นผู้อำนวยการคนแรก และเป็นปีเดียวกันที่มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ได้รับการสถาปนาเป็นมหาวิทยาลัยมหิดล ดังนั้นคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลจึงเป็นคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยมหิดล แต่ขึ้นมา ต่อมาเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2513 คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลได้ก่อตั้ง "มูลนิธิเพื่อสถาบันมะเร็งโรงพยาบาลศิริราช" ขึ้น โดยมีคณบดี เป็นประธานโดยตำแหน่ง และมีคณะกรรมการประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีเกียรติอีก 14 ท่าน วัตถุประสงค์ก็เพื่อสนับสนุนการรักษาศึกษาวิจัยโรคมะเร็ง และช่วยเหลือบริการผู้ป่วยมะเร็ง และคณะ ได้อนุมัติให้สถาบันมะเร็งโรงพยาบาลศิริราชเป็นหน่วยงานหนึ่งของโรงพยาบาลศิริราช

ผลงานของสถาบันมะเร็งโรงพยาบาลศิริราช ที่ได้ทำมาแล้ว ได้แก่ 1.ทำ Tumor Registry เป็น Annual Report ทุกปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 จนถึงปัจจุบัน 2.จัดทำ Siriraj Cancer Treatment Protocol ซึ่งศาสตราจารย์นายแพทย์โรจน์ สุวรรณสุทธิ์ ได้เริ่มจัดทำมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 ทำได้ Protocol เดียว คือ แผนการรักษามะเร็งปากมดลูก ต่อมาปี พ.ศ. 2529 ศาสตราจารย์นายแพทย์นิวัฒน์ จันทรกุล ได้พยายามทำเพิ่มเติมขึ้นอีก 4 Protocols 3. เปิดคลินิกตรวจหามะเร็งปากมดลูกในระยะเริ่มแรกขึ้นที่ตึก 72 ปี ชั้นล่าง โดยรองศาสตราจารย์นายแพทย์วิสุทธิ วุฒิพิฤกษ์ เป็นเจ้าของโครงการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 - 2520 แล้วยุบไป เนื่องจากงานไปเข้าซ้อนกับงานของภาควิชาสูติศาสตร์และนรีเวชวิทยา 4. จัดอบรมเรื่องโรคมะเร็งแก่แพทย์และพยาบาล โดยศาสตราจารย์นายแพทย์ไพรัช เทพมงคล เป็นเจ้าของโครงการ โดยได้จัดอบรมพยาบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 - 2527 รวม 8 ครั้งด้วยกัน มีพยาบาลเข้าอบรมครั้งละ 100 คน จากพยาบาลทั่วประเทศ เป็นการอบรมที่ได้ผลดีมาก แต่จำเป็นต้องล้มเลิกไป เนื่องจากสถาบัน

มะเร็งแห่งชาติก็ได้จัดอบรมแบบนี้เช่นเดียวกัน ขณะเดียวกันก็ได้จัดอบรมแพทย์เกี่ยวกับมะเร็งขึ้นมา 2 รุ่นๆ ละ 35 คน ในปี พ.ศ. 2523 และ 2524 จากแพทย์ทั่วประเทศ 5. จัดให้มีการเผยแพร่ทางวิชาการเกี่ยวกับโรคมะเร็งร่วมในการประชุมวิชาการของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลทุกปี ขณะเดียวกันก็จัดเผยแพร่แก่ประชาชนด้วย 6. จัดทำ Mobile Tumor Clinic โดยมีศาสตราจารย์นายแพทย์นิวัฒน์ จันทรกุลเป็นเจ้าของโครงการ และมีศาสตราจารย์นายแพทย์ไพรัช เทพมงคล ผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์นิติย์ ศุภพงษ์ รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงสายสงวน อุณหนันท์ รองศาสตราจารย์ นายแพทย์วิสุทธิ วุฒิพิฤกษ์ ศาสตราจารย์นายแพทย์พลภัทร ตาละลักษมณ์ และที่ไม่ได้กล่าวนามอีกหลายท่าน ร่วมเดินทางไปด้วยเป็นครั้งคราว โครงการนี้เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 - 2528 จึงได้หยุดโครงการ วิธีการคือจัดทีม Tumor Clinic ของสถาบันมะเร็งโรงพยาบาลศิริราช เดินทางโดยรถยนต์ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ไปยังโรงพยาบาลต่าง ๆ รอบกรุงเทพมหานคร ที่สามารถเดินทางไปกลับได้ในวันเดียว โดยโรงพยาบาลเหล่านั้นจะนัดผู้ป่วยมะเร็งมาพร้อมกันในวันและเวลาที่นัดหมาย พอทีม Mobile Tumor Clinic ไปถึง ก็ช่วยกันทำการตรวจวินิจฉัย และประชุมกับแพทย์ของโรงพยาบาลนั้นๆ ในการวางแผนการรักษา หากผู้ป่วยรายใดสามารถรักษาโดยการผ่าตัดที่โรงพยาบาลนั้นได้ก็รักษาได้เลย หรือผ่าตัดแล้วต้องฉายแสง (Deep X-rays therapy) ก็ให้ส่งต่อมายังห้อง Tumor Clinic ของโรงพยาบาลศิริราชได้เลย โดยไม่ต้องผ่าน OPD เพื่อความสะดวกให้ผู้ป่วยมะเร็งอีกทางหนึ่ง โรงพยาบาลที่เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ โรงพยาบาลราชบุรี โรงพยาบาลบ้านโป่ง โรงพยาบาลโพธาราม โรงพยาบาลนครปฐม โรงพยาบาลมะการักษ์ โรงพยาบาลพหลพลพยุหเสนา (กาญจนบุรี) โรงพยาบาลสมุทรสงคราม โรงพยาบาลสมุทรสาคร

โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา และโรงพยาบาล
อ่างทอง โดย Mobil Tumor Clinic จะออกไปปฏิบัติการ
เดือน 1 ครั้ง ๆ ละ 1-2 โรงพยาบาล ตามความเหมาะสม
ของเวลา การปฏิบัติงานได้ผลเป็นที่พอใจ

ประธานคณะกรรมการฝ่ายวิชาการของ
สถาบันมะเร็งโรงพยาบาลศิริราช

1. ศาสตราจารย์นายแพทย์อานวย เสมรสุต
(พ.ศ. 2500-2510)
2. ศาสตราจารย์นายแพทย์โรจน์ สุวรรณ
สุทธิ (พ.ศ. 2511-2516)
3. ศาสตราจารย์นายแพทย์र्मไทร สุวรรณิก
(พ.ศ. 2517-2521)
4. ศาสตราจารย์นายแพทย์พิสิฎฐ์ วิเศษกุล
(พ.ศ. 2522-2523)
5. ศาสตราจารย์นายแพทย์นิวัฒน์ จันทกุล
(พ.ศ. 2524-2531)
6. ศาสตราจารย์นายแพทย์ธีระ ลิ้มศิลา
(พ.ศ. 2532-2534)
7. ศาสตราจารย์นายแพทย์ไพรัช เทพมงคล
(พ.ศ. 2535-2537)

ในปี พ.ศ. 2525 คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาล
รามาริบัติ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ก่อตั้ง "หน่วย
มะเร็ง" ขึ้น และได้จัดทำ Annual Report of Ramathi-
bodi Cancer Registry ขึ้นเป็นเล่มแรกในปีเดียวกัน
และได้ทำมาทุกปีตลอดมา

เมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2532 มหาวิทยาลัย
มหิดล มีคำสั่งที่ 136/2532 ลงวันที่ 20 มกราคม
พ.ศ. 2532 แต่งตั้ง คณะกรรมการเครือข่ายมะเร็งมหา-
วิทยาลัยมหิดล (Mahidol University Cancer Network
Committee) ประกอบด้วยแพทย์ พยาบาล และนัก
วิทยาศาสตร์ที่ทำงานเกี่ยวกับโรคมะเร็งจากคณะแพทย-
ศาสตร์ศิริราชพยาบาล คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาล
รามาริบัติ คณะอายุรศาสตร์เขตร้อน คณะวิทยาศาสตร์

และคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อให้
ทำหน้าที่ประสานงานต่าง ๆ เกี่ยวกับโรคมะเร็งไม่ว่าด้าน
ใดให้อยู่ในกรอบอันเดียวกันไม่ใช่ต่างคนต่างทำเพื่อที่จะ
ให้เป็น "Mahidol Cancer Center" ทั้งนี้ได้รับการ
สนับสนุนการเงินโดยมหาวิทยาลัยมหิดลร่วมกับทุน
China Medical Board คณะกรรมการเครือข่ายมะเร็ง
มหาวิทยาลัยมหิดล ชุดแรก ประกอบด้วยอธิการบดี
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ณัฐ ภูมิประวัติ) และรอง
อธิการบดีฝ่ายพัฒนาและวางแผน (ศาสตราจารย์
นายแพทย์ไกรสิทธิ์ ตันติศิรินทร์) เป็นที่ปรึกษา ศาสตรา-
จารย์นายแพทย์นิวัฒน์ จันทกุล เป็นประธานคณะ
กรรมการ ศาสตราจารย์แพทย์หญิงพงษ์จันทร์ หัตถ์รัตน์
เป็นรองประธาน ศาสตราจารย์นายแพทย์ไพรัช
เทพมงคล เป็นเลขานุการ รองศาสตราจารย์นายแพทย์
วิวัฒน์วงศ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นผู้ช่วยเลขานุการ
และท่านอื่นๆ อีก 23 ท่านเป็นกรรมการ อยู่ในตำแหน่ง
เทอมละ 2 ปี มีวัตถุประสงค์ 7 ข้อด้วยกัน คือ (1) กำหนด
ขอบข่ายและแนวทางเกี่ยวกับโรคมะเร็ง (2) จัดวาง
ระบบและรูปแบบในการจัดทำคลังข้อมูลเกี่ยวกับโรค
มะเร็ง (3) รวบรวมข้อมูลและข่าวสารทางวิชาการเกี่ยว
กับโรคมะเร็ง (4) หาแหล่งที่มีความพร้อมด้านทรัพยากร
บุคคลและเครื่องมือมาช่วยสนับสนุนการดำเนินงาน
เรื่องโรคมะเร็ง (5) ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ
ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับโรคมะเร็ง (6) พิจารณา
แหล่งทุนในการสนับสนุนการวิจัยโรคมะเร็ง (7) แสวงหา
วิธีการที่เหมาะสมในการรักษาโรคมะเร็งแต่ละชนิด
คณะกรรมการเครือข่ายมะเร็งมหาวิทยาลัยมหิดลได้
ประชุมจัดตั้งโครงการ 4 โครงการ คือ 1. Cancer Informa-
tion Network Project โดยมีรองศาสตราจารย์นาย
แพทย์วิวัฒน์วงศ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็น Project
Coordinator. 2. Basic Cancer Research Project มี
ศาสตราจารย์ ดร.สถิตย์ ศิริสิงห์ เป็น Project Coordi-
nator 3. Establishment of Treatment Protocol for

Cancer มีอาจารย์นายแพทย์ไพโรจน์ สิ้นลารัตน์ เป็น Project Coordinator และ 4. Care of Cancer Patient Project มี ดร.ทัศนาศ นุญทองเป็น Project Coordinator ผลงานของคณะกรรมการเครือข่ายมะเร็งมหาวิทยาลัยมหิดล ที่ทำไปแล้วระหว่างปี พ.ศ. 2532 - 2535 คือ 1. จัด Workshop เกี่ยวกับโรคมะเร็ง 3 ครั้ง ได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมาย 2. แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำโครงการต่างๆ 17 ชุด ด้วยกัน 3. Cancer Information Network Project Subcommittee ได้เริ่มงานไปแล้ว 2 เรื่อง คือ 3.1 กำลังจัดทำ Mahidol Cancer Registry โดยจะรวบรวม Cancer Cases จากโรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลรามาริบัติ คณะอายุรศาสตร์เขตร้อน และคณะทันตแพทย์ศาสตร์มารวมเป็นสถิติอันเดียวกัน 3.2 Epidemiological Study Project ได้การศึกษาระบาดวิทยาของมะเร็งปากมดลูก จาก 2 แหล่งได้แก่ 3.2.1 ที่จังหวัดราชบุรี โดยศาสตราจารย์นายแพทย์สุพร เกิดสว่าง หัวหน้าภาควิชาสูติศาสตร์และนรีเวชวิทยา โรงพยาบาลศิริราช เป็นหัวหน้าโครงการ โดยทำโครงการอยู่ 1 ปี ก็ได้ผลตามความมุ่งหมาย 3.2.2 ที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีศาสตราจารย์นายแพทย์กำแหง จตุรจินดา หัวหน้าภาควิชาสูติศาสตร์และนรีเวชวิทยา โรงพยาบาลรามาริบัติ เป็นหัวหน้าโครงการก็ได้ผลสมความมุ่งหมายเช่นเดียวกัน 4. Basic Cancer Research Subcommittee ก็ได้มีผู้เสนอโครงการวิจัย 3 โครงการด้วยกัน คือ 4.1 Approaches toward the development of methods for early diagnosis of cholangiocarcinoma in Thailand 4.2 Oncogene associated cervical cancer in Thailand 4.3 Study on possible interaction between papova virus and herpes simplex virus type II in carcinogenesis of the cervical cancer 5. Care of Cancer Patient Subcommittee มีผลงานที่จัดทำมาแล้ว ได้แก่ 5.1 ได้ทำ Workshop เรื่อง The terminal

care of cancer patients เมื่อ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2532 5.2 จัดอบรมพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลผู้ป่วยมะเร็ง 2 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2534 และ พ.ศ. 2535 5.3 กำลังจัดทำแผนเกี่ยวกับ Cancer Nursing and Education 6. Establishment of Cancer Treatment Protocol Subcommittee ซึ่งคณะกรรมการทั้ง 14 ชุด ได้ประชุมปรึกษาหารือ กลั่นกรองกันหลายครั้ง จนกระทั่งสามารถจัดทำ Mahidol Cancer Treatment Protocol ได้สำเร็จ จนกระทั่งจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มได้ทั้งหมด 15 protocol ด้วยกัน ซึ่งเป็นฉบับไทย - อังกฤษ โดยมีศาสตราจารย์นายแพทย์ไพรัช เทพมงคล เป็นบรรณาธิการ จัดส่งไปให้โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย โรงพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข และโรงพยาบาลเอกชนทั่วประเทศ เพื่อเผยแพร่ใช้ในการรักษาโรคมะเร็งแต่ละชนิด เปรียบเทียบกับแผนรักษาโรคมะเร็งจากต่างประเทศ ได้แก่ Treatment Protocol for cancer of Cervix uteri, Nasopharynx, Breast, Esophagus, Stomach, Colorectum, Osteogenic Sarcoma, Leukemia, Lymphoma, Ovary, Gestational Trophoblastic Diseases, Liver, Larynx, Lung and Cancer Pain โครงการที่คณะกรรมการเครือข่ายมะเร็งมหาวิทยาลัยมหิดล จะได้จัดทำต่อไปได้แก่ 1. จัดพิมพ์ Mahidol Cancer Treatment Protocol เป็นฉบับภาษาอังกฤษเพื่อเผยแพร่ไปต่างประเทศ 2. จัด Short Course in Cancer Treatment Protocols 3. จัด Course of Fellowship in Oncology 4. ติดตามผลการรักษาด้วย Mahidol Cancer Treatment Protocols 5. จัดทำ Registration of Surgical and Necropsy Pathology

พ.ศ. 2535 ศาสตราจารย์ นายแพทย์ไพรัช เทพมงคล ดำรงตำแหน่งประธานฝ่ายวิชาการสถาบันมะเร็งโรงพยาบาลศิริราช โดยมีศาสตราจารย์ นายแพทย์ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี เป็นคนบดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ท่านคนบดที่มีดำริที่จะยกฐานะ

สถาบันมะเร็งโรงพยาบาลศิริราชให้เป็นหน่วยงานเทียบเท่าภาควิชาต่างๆ ภายในคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล โดยใช้ชื่อใหม่ว่า "สถานวิทยามะเร็งศิริราช" โดยศาสตราจารย์นายแพทย์ไพรัช เทพมงคลเป็นผู้เขียนโครงการเพื่อขออนุมัติอย่างเป็นทางการตั้งแต่ระดับคณะ ระดับมหาวิทยาลัย และระดับทบวงมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนองนโยบายด้านการศึกษามะเร็งเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการแพทย์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 โดยการปฏิรูประบบงานในองค์การให้เหมาะสมและมีความคล่องตัวมากขึ้น โดยจัดตั้งให้เป็นสถานองค์การกลาง มีหน้าที่รับผิดชอบในการระดมทรัพยากร โดยเฉพาะทรัพยากรบุคคล จากหน่วยงานและภาควิชาต่าง ๆ ในลักษณะบูรณาการรวมหน่วย (Integrity) มาปฏิบัติงานในลักษณะผสมผสาน เพื่อบริการทางวิชาการเกี่ยวกับโรคมะเร็งแก่สังคม เพื่อปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาและการวิจัยเกี่ยวกับโรคมะเร็ง โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการ 4 ข้อ คือ

1. เพื่อเป็นสถานศูนย์กลาง ส่งเสริม ประสานงานด้านการศึกษาอบรมเกี่ยวกับโรคมะเร็ง ในคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล แก่นักศึกษาทั้งในระดับต่ำกว่าปริญญา ระดับปริญญาตรี และระดับหลังปริญญา จนถึงระดับปริญญาเอก ในลักษณะสหวิทยาการระหว่างภาควิชาต่าง ๆ ในคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ทั้งนี้โดยสถานวิทยามะเร็งจะเป็นผู้ประสานงานตั้งแต่การวางหลักสูตรวิชาโรคมะเร็ง การรวบรวมหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล

2. เพื่อเป็นสถานศูนย์กลางส่งเสริม ประสานงานด้านบริการวิชาการแก่ผู้ป่วยมะเร็งในโรงพยาบาลศิริราชให้ถูกต้องตามหลักวิชาการและครบวงจร ทั้งนี้โดยสถานวิทยามะเร็งศิริราชจะเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูล (Tumor Registry and Epidemiology) เทคโนโลยีสำหรับการรักษามะเร็งที่ทันสมัย ประสานงานและสนับสนุนการรักษา เช่น จัดหายารักษามะเร็ง

สำหรับผู้ป่วยอนาถาแก่ภาควิชาที่เกี่ยวข้อง

3. เพื่อเป็นสถานศูนย์กลางส่งเสริมประสานงานด้านการวิจัยเกี่ยวกับโรคมะเร็ง ทางการวิจัยวิทยาศาสตร์พื้นฐาน และการวิจัยคลินิก สำหรับคณาจารย์ในคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ทั้งนี้เพื่อความ เป็นเลิศทางวิชาการเกี่ยวกับโรคมะเร็ง

4. เพื่อเป็นสถานหน่วยกลางของคณะฯ ในการประสานงานกับองค์การภายนอก ทั้งภาครัฐบาล และภาคเอกชนทั้งในและนอกประเทศ ทั้งนี้เพื่อการส่งเสริม สนับสนุนทุกรูปแบบ ทั้งด้านการศึกษาอบรม การบริการ และการวิจัยเกี่ยวกับโรคมะเร็งในคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

หลังจากที่ศาสตราจารย์ นายแพทย์ไพรัช เทพมงคล ผู้เขียนโครงการจัดตั้งสถานวิทยามะเร็งศิริราชได้เสนอผ่านระดับคณะ ระดับมหาวิทยาลัย และระดับทบวงมหาวิทยาลัย คณะกรรมการทบวงมหาวิทยาลัยเห็นชอบในโครงการจัดตั้งสถานวิทยามะเร็งศิริราช แต่เนื่องจากในปี พ.ศ. 2536-2538 ประเทศชาติกำลังอยู่ในภาวะเศรษฐกิจซบเซา ทางรัฐบาลมีคำสั่งไม่ให้หน่วยงานต่างๆ จัดตั้งหน่วยงานใหม่ ทบวงมหาวิทยาลัยจึงมีคำสั่งที่ ทม.0204(3) / 2826 ลงวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2538 เห็นชอบให้จัดตั้งสถานวิทยามะเร็งศิริราช เป็นหน่วยงานนำร่องเป็นการภายในในคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล และคณะฯ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งศาสตราจารย์นายแพทย์ไพรัช เทพมงคล ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานวิทยามะเร็งศิริราชเป็นคนแรก เทียบเท่าภาควิชาต่างๆ ในคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล หลังจากศาสตราจารย์นายแพทย์ไพรัช เทพมงคล เกษียณอายุราชการเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2541 คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ได้แต่งตั้งอาจารย์นายแพทย์ไพโรจน์ สีนลาร์ตน์ อาจารย์ในภาควิชาอายุรศาสตร์ ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าสถานวิทยามะเร็งศิริราชเป็นคนที่สองจนถึงปัจจุบัน.